

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Л. Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ
ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ
УНИВЕРСИТЕТ ИМ. Л. Н. ГУМИЛЕВА
GUMILYOV EURASIAN
NATIONAL UNIVERSITY

Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2015»
атты X Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
X Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2015»

PROCEEDINGS
of the X International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2015»

УДК 001:37.0
ББК72+74.04
Ғ 96

Ғ96

«Ғылым және білім – 2015» атты студенттер мен жас ғалымдардың X Халық. ғыл. конф. = X Межд. науч. конф. студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2015» = The X International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2015». – Астана: <http://www.eni.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie-2015/>, 2015. – 7419 стр. қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-9965-31-695-1

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001:37.0
ББК 72+74.04

ISBN 978-9965-31-695-1

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2015

ерекшеліктері, мәдени дәстүрлері, эстетикалық талғамы анық байқалады. Киімнің тігілуінен халық тұрмысының жай - күйі, мәдениетінің қалыптасуы, ғасырлар бойы жинаған еңбек тәжірибесі көрінеді. Ұлттық киімдер сәндеп кестеленеді, зергерлік және басқа әшекей заттармен әдіптеледі. Халық шеберлерінің көптеген қолтумалары өнердің өлмес туындыларына айналды. Бұлар - қазақ халқының мәдени қазынасы.

Біздің заманымыздан бұрынғы қиян дәуірлер шежіресі бүгінгі таңда тек қана мұражай мұрағаттарында сақталған мұрағаттар мен тарихи әдеби еңбектерде, мерзімді ұлттық мерекелі жиындарда ғана елес беріп қалады. Мәдени мұралар арқылы ғана тіл қатып, тарих сахнасында мыңдаған жылдар бұрын өзіндік болмыс бітімі бөлек көшпенді бабаларымыз ойсыз көзге шалына бермес асыл мұраларды, тәрбиелік терең мәні бар өнегені күнделікті тұрмысымызда елеулі орын алатын ұлттық киімдер арқылы беріп отырған екен. Халықтық мәдениет, біздің түп тамырымыз, тініміз. Бірақ біз осы бір қарапайым киім үлгісін ұлттық мерекелерде ғана жоспар бойынша ғана пайдаланамыз. Киімнің мұндай үлкен тәрбиелік мәні бар сырын ешкім айтып түсіндіріп жатқан жоқ. Өйткені оған мән берген адам некен-саяқ. Егер ұлттық киімнің қадірін біліп, сырын ұғып, ұлтын құрмет тұтсақ өзге ұлттың киімін кимеген болар едік.

Ұлттық киімді күнделікті өмірде қолдану туралы бірқатар ұлтымыздың жанашырлары өздерінің ойларын білдіріпті. Соның бірі журналист Ирина Советжанқызы: «Ұлттық киімді жаппай жұмыста киесіндер деген талап қойылса, бірден келісе кетемін деп өтірік айтпай-ақ қояйын. Ұлтты сүю – үстіңе ұзын етекте көйлек, басыңа сәукеле киіп жүру, — деген сөз емес! Бірақ күнделікті киіп жүруге ыңғайлы, яғни қазақы оюмен көмкерілген, ең бастысы – ұлттық нышанның иісі аңқып тұратын киімдер болса неге кимеске?»- деп өзінің ұлттық киімді күнделікті өмірде киіп жүруге ниетін білдірді [1, 25].

Қоғам қайраткері Асылы Осман да: «Қазақтың ою-өрнегі, ата бабамыздан келе жатқан өзіндік эстетикалық даралықты көрсетіп тұратындықтан соны сақтап, бірақ бүгінгі заманның талабына, сұранысына сай өзгертіп тұрса, оны мен ешуақытта айып санамаймын. Қазақ екендігімізді айқындайтын, ұлттық нышанның киімдерімізде болуын үрдіске айналдыру керек», - деп, ұлттық нышанды ұлттық киімнен анықтауғы болатынын айтқан. [4]

Имандылықтың, ибалылықтың, ізгіліктің, парасаттылықтың қайнар көзі – салт-дәстүр. Отан сүйгіш, рухы асқақ, ойы салмақты, өрісі кең, көзі ашық, көкірегі ояу ұлт тәрбиесінің де бастауы – тарихы мол әдет-ғұрыптың күре тамырында. Ендеше, өз мәнділігімізді жоғалтып алмау үшін қазақы болмысымызды көрсететін, өзімізге жарасымды, үстімізге қонымды киім үлгісін кигеніміз жөн.

Қолданылған әдебиет

1. Тохтабаева Ш.Ж. Функция казахской традиционной одежды //Известия НАН РК Серия общественных наук. 1994. №1. С.14-28.
2. Жәнібеков Ө. Қазақ киімі. -Алматы,1996. – 192 бет.
3. Қазақ халқының ұлттық киімдері.-Алматы, 2007. – 384 бет.
4. Дарын Нұрсапаров. «Ұлттық киім киесіз бе?» 20 наурыз 2012 ж./adyna.kz

УДК 091

МАТЕМАТИЧЕСКИЙ ДИСКУРС В ПРОСТРАНСТВЕ ФИЛОСОФИИ

Гайдаров Ибрагим Айвазович

ibragimgaidarov@mail.ru

Студент второго курса ЕНУ им. Л.Н. Гумилева механико-математического факультета
специальности научная математика

Астана, Казахстан

Научный руководитель – к.ф.н., доцент У.М. Сандыбаева

Цель данной статьи показать значимость математического дискурса в философии. Мы будем исходить из того, что хотя математика и философия это разные дискурсы, но философия изначально была невозможна без математического дискурса. Математики составляли элиту философии. Мы можем назвать такие имена как Фалес, Пифагор, Эвклид, Декарт, Спиноза, Лейбниц, представители аналитической философии и другие.

Философия и математика были рождены благодаря усилиям человеческого духа, предпринятым в попытках выяснить возможности и пути познания истины. Эти феномены предложили различные и во многом противоположные друг другу пути познания. В результате они стали стремиться к обособлению. Взгляд на историю математики и на историю философии позволяет заключить, что драма отношений этих двух творений человечества разворачивается на протяжении тысячелетий. Философия и математика имеют немало сопряженных точек. Очевидно, общих вопросов у философии и математики значительно больше, чем у философии и любой другой науки. Философы испытывают притяжение к математике и в связи с «нестандартностью» ее содержания и методов.

Мировая культура демонстрирует стремление философской мысли определить свое отношение к мысли математической. Без преувеличения можно сказать, что «проблема математики» входит в золотой фонд вечных философских вопросов.

Притягательность математики для философии связана, в первую очередь, с удивительной устойчивостью математических результатов. «Непостижимая эффективность математики» во все времена не давала покоя философски настроенным умам. Сопоставление математики и философии приводило одних к систематическому использованию в философских целях, наработанных в математике результатов, других же заставляла констатировать непригодность для философии математического способа мышления. Тем не менее, тема «философия и математика» проходит через всю историю мировой философии [1].

Математика, особенно в кризисные периоды своего существования, просила помощи у философии, и многие исследователи выказывали равнодушие к проблемам философского характера, хотя среди мнений о пользе философии для математики часто встречаются отрицательные. Я с уверенностью могу сказать, что в развитии математики философия играла важную роль. Многие проблемы математики были поставлены философией, а это и есть одно из основных причин развития науки потому что, есть задача, которую необходима решить. Например, первый кризис математики (несоизмеримость отрезков) в Пифагорейской школе. Ведь только настоящие философы могут это увидеть, что есть такие отрезки, которые не измеримы относительно друг к другу. Благодаря этой задаче математика начала развиваться с большой скоростью набирая с каждым днем все больше и больше оборотов. Также первооткрывателями иррациональных чисел были пифагорейцы.

Итак, на протяжении длительного времени существования философия и математика вступали и вступают в сложные взаимоотношения: от полного слияния до их абсолютного противопоставления. Разброс во взглядах на соотношение этих двух феноменов связан с различными трактовками, как философии, так и математики.

Философия и математика, участвуют в построении целостной картины действительности, соединяясь тем или иным образом в процессе рассуждения. Взаимодействия этих двух феноменов способствует расширению границ мировосприятия и выработке цельного мировоззрения.

Можно сказать что, математика, анализирующая онтологически не специфицированные системы ввиду отсутствия жесткой привязки к каким-либо фиксированным фрагментам действительности, изучающая абстрактные структуры, содержит в себе богатейшие познавательные возможности. Для реализации своего потенциала математика нуждается в философии. Задача Философии - конкретизировать математические символы, наполнить их жизненным содержанием [2].

Математика - это то, что есть и то, что потенциально возможно. А философия - это ещё

и то, что вовсе невозможно. Математика является частью философии. При этом - самой лучшей частью. Зачем нам изучать то, что даже потенциально невозможно, если мы не изучили то, что возможно. Зачем нам субъективный идеализм? Не философия ли это сумасшедших людей? Подобные мысли возникают при поверхностном рассмотрении. Но если математика - это лучшая часть философии, значит, философию действительно стоит изучать и ее проблемы не абсурдные и бессмысленные.

Платон считал математику необходимым введением в философию. Над входом в его академию, основанную приблизительно в 385 году до н. э. близ Афин в садах, посвященных мифическому герою Академу, было начертано: «Не геометр, да не войдет». Платон полагал, что элементами мыслетформ, по образу которых формировалось мироздание, являются правильные многоугольники (равносторонний треугольник, квадрат, равносторонний пятиугольник). Сами эти элементы бестелесны, т. к. не имеют объема, но, объединяясь в правильные многогранники, они формируют корпускулы четырех первостихий. Платон полагал, что куб является формой корпускул стихии «Земля», тетраэдр – Огня, октаэдр – Воздуха, додекаэдр – Воды. Математику Платон допускает ради того, что она, по его мнению, изощряет мысль, оттачивает душу и позволяет достичь точности в исследовании бытия. Тех, кто не были сведущи в музыке, геометрии и астрономии вообще не принимались в платоновскую Академию.

Философ неоднократно высказывал свое отношение к математике, и всегда она оценивалась им высоко: без математических знаний человек с любыми пригодными свойствами не станет блаженным. В своем идеальном государстве он предлагает утвердить законом и убедить тех, которые намереваются занять в городе высокие должности, чтобы они упражнялись в науке счисления [3].

Математика – своеобразный способ теоретического описания действительности, область знания, имеющая свой особый статус в системе наук. Математика является наукой, стоящей как бы отдельно от всех других наук и в этом смысле она похожа с философией. Всеобщность этих двух наук, их взаимопроникновение друг в друга и взаимое использование ведет к развитию общества и все остальных, так называемых специальных наук. Подобно тому, как философия развивалась, обретала новые направления и идеи, так и математика становилась все более развитой и всеобщей наукой.

Для убедительности моих тезисов приведу некоторые философские высказывания о математике. У Галилея мы находим следующую мысль: «Философия природы написана в величайшей книге, которая всегда открыта перед нашими глазами, – я разумею Вселенную, но понять её сможет лишь тот, кто сначала выучит язык и постигнет письмена, которыми она начертана. А написана эта книга на языке математики, и письмена её – треугольники, окружности и другие геометрические фигуры, без коих нельзя понять по-человечески её слова: без них – тщетно кружение в тёмном лабиринте»[4].

Бертран Рассел полагал, чтобы создать здоровую философию, нужно отречься от метафизики, но быть хорошим математиком [5].

Невозможно говорить о философии без Платона. Поэтому приведу и его слова. «Разве ты не заметил, что способный к математике изощрен во всех науках в природе? Было бы хорошо, если бы эти знания требовало само государство и если бы лиц, занимающих высшие государственные должности, приучали заниматься математикой и в нужных случаях к ней обращаться»[3]. А Аристотель говорил о том, что начала математики должна исследовать первая философия. А ведь она у него божественна. К.Ф.Гаусс полагал, что математика царица наук, но на это претендует и философия. Можно заключить, что и амбиции у этих наук них одинаковые. Это всего лишь малая часть высказываний о значимости математического дискурса.

Таким образом, математический дискурс занимает достойное место в пространстве философии. Математическое и философское мышление дополняют друг друга, обогащают, это два самых достойных рода познания, говоря языком Аристотеля.

Список использованных источников

1. Беляев Е.А., Перминов В.Я. Философские и методологические проблемы математики. -М.,1981.
2. Н.И.Жуков «Философские проблемы математики».- Минск, 1977..
3. Платон. Сочинения в четырех томах. Т. 3. Ч. 1. - СПб., 2007.
4. Галилео Галилей. Избранные произведения в двух томах. -М.: Наука, 1964.
5. Рассел Б. Введение в математическую философию. / [Пер. В. Суровцев]. - Сибирское университетское издательство, 2009.

УДК 37.018.11

ҰРПАҚТАР САБАҚТАСТЫҒЫНДАҒЫ ОТБАСЫНЫҢ РӨЛІ

Ерменхан

Күмісжан

kumiszhan.ermenkhan@mail.ru

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ «Мәдениеттану» мамандығының 2 курс магистранты,
Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – ф.ғ.к., доцент Адаева Г.А.

Қай заманда болмасын адамзат алдында тұратын ұлы мұрат – міндеттердің ең бастысы – өзінің ісін, өмірін жалғастыратын салауатты, саналы ұрпақ тәрбиелеу. Ұрпақ тәрбиесі келешек қоғам қамын ойлау болып табылады. Сол келешек қоғам иелерін жан – жақты жетілген, ақыл парасаты мол, мәдени – ғылыми өрісі озық азамат етіп тәрбиелеу біздің қоғам алдындағы борышымыз. Алғыр ойлы – пайымды, білімді, мәдениетті, іскер, еңбекшіл азамат тәрбиелеуді адамзаттың ақыл – ойы мен мәдениетінің дамуындағы бағалы байлықтың бәрін игере отырып және оны бүгінгі ұрпақтың санасына асқан шеберлікпен біртіндеп сіңіру арқылы ғана жүзеге асыруға болады. Жастарды жан-жақты, қабілетті азамат етіп өсіруде халықтық салт – дәстүрлердің тәлім – тәрбиелік, білім- танымдық рөлі орасан зор. Жастар тәрбиесіндегі ежелден қалыптасқан халқымыздың жақсы дәстүрлері мен тағылымдарын оқып үйреніп, өнеге тұтпай тұрып, жастарды ізгілік пен парасаттылыққа баулу мүмкін емес. Себебі Л.Н. Толстой айтқандай: «Өткенді жақсы білмейінше, келешекке сапар шегу айсыз қараңғыда сүрлеу соқпақ іздеп адасумен пара - пар» [1].

Батыс елдерінде ХХ ғасырдың 50-жылдарынан бастап отбасы жүйесінің ықпалы кең көлемде қарастырылып, таныла бастады (К. Бернард, Р. Хилл, М. Андолфи, Р. Корралс). Отбасы теориясын алғаш ұсынған Людвиг фон Берталанфи (1968): «Отбасы дегеніміз- қарапайым мөлшердегі отбасы мүшелері ғана емес, барлығының белгілі өзара қатынастағы торабы. Отбасы жағдайын түсіну үшін ондағы мүшелердің әрқайсысын жеке талдауға қоса, отбасы жүйесін бүтіндей талдау қажеттігі туындайды» [2]. Отбасы - адамның эмоциялық, уайым, көзқарас, қатынасымен байланысты емес, ол феномен. Отбасы феноменінің бір жолы – оның құрылымы, тарихи уақыт талабына сай өзгеруі және бір отбасының өмірлік циклінің логикалық түсіндірілуі.

Отбасы тәрбиенің ең тұнып тұрған ортасы, ата өсиеті, шеше өнегесі деген жастар өміріне керек, себебі бұл құндылықтар тек отбасында ғана насихатталады. Жастардың мәдени бағдары отбасында жүйелі түрде саналы мәнді мағыналы жолдармен берілсе осы өнегені бойына жиған жастар қоғамға пайдалы азамат болып қалыптасады. Ал отбасынан дұрыс бағдар алмаған адам өмірден өз орнын табуы екіталай?... Осы орайда Ғарифола Есімнің ата-ана тақырыбында жазған еселері еріксіз ойға оралады. Жас отбасы ата-анасының қолында тұрып, үлкендердің батасын алып өнегесін үйренсе және өз балаларын ата-анасының тәрбиесіне берсе, үш ұрпақтың құндылығы қатар қалыптасады. Отбасында ер бала тәрбиесіне әкесі, қыз бала тәрбиесіне шешесі қарағаны жөн. Қазақ даналығында «Әкеге қарап ұл өсер, шешеге қарап қыз өсер» деген мақал бар, мақалдың астары өте тереңде. Бүгінгі танда бала тәрбиесі де отбасы мәселесі де бәрі қоғамнан алыстатылып барама деген